

RESTAURAREA UNUI SFEȘNIC DIN FIER DAMASCHINAT DIN COLECȚIA MACOVEI

*Gheorghe Ionescu*¹

Abstract: The paper deals with the restoration of an iron candlestick in the collection of Ligia and Pompiliu Macovei – one of the most interesting and complex collections donated to the Municipality of Bucharest, comprising paintings, graphics, books, furniture, decorative objects from all over the world.

Keywords: Art collection, metal restoration.

Pe strada 11 iunie, la mijlocul drumului dintre Parcul Carol și Dealul Mitropoliei, într-o casă cu puternice influențe franțuzești, se află una dintre cele mai frumoase colecții private de artă încredințate Muzeului Municipiului București de către doi mari iubitori de artă și colecționari, pictorița și graficiana Ligia Macovei și soțul ei arhitectul Pompiliu Macovei.

Ligia Macovei (1916-1998) a urmat cursurile secției de arte decorative a Școlii de Arte Plastice din București între 1934 și 1939, având printre profesori pe Cecilia Cuțescu Storck, J. Al. Steriadi, Corneliu Medrea și Horia Teodoru. Pictoriță și graficiană talentată, Ligia Macovei a participat la numeroase saloane internaționale și a avut importante expoziții personale la Roma, la Viena în cadrul Künstlerhaus - Societatea Artiștilor Austrieci și în Tunis.

În 1964, a primit mențiune specială la Târgul de carte de la Leipzig, pentru ilustrația volumului *Poezii* de Mihai Eminescu. Artista a început să se inspire din creația marelui poet încă din anul 1950, când a participat la Expoziția de stat cu două guașe inspirate din poemul *Călin, file din poveste*. În anul 1954 apare la Editura Tineretului *Somnoroase păsărele*, prima carte cu ilustrațiile Ligiei Macovei la creația lui Mihai Eminescu.

Absolvent al Școlii Superioare de Arhitectură din București, Pompiliu Macovei (1911-2009) a fost cadru didactic în anii 1944-1945, a construit aerogara Băneasa în 1947, în 1952 a fost numit arhitect-șef al Capitalei, iar un an mai târziu a coordonat proiectul de construire a stadionului Lia Manoliu, devenind apoi și președinte al Uniunii Arhitecților Români. După o perioadă de profesorat universitar, Pompiliu Macovei a avut și o importantă carieră diplomatică. Este numit în 1958 consilier în cadrul Ambasadei României de la Paris și ambasador la Roma, în perioada 1960-1962. Ulterior, a ocupat postul de ambasador pe lângă UNESCO.

Casa care astăzi adăpostește colecția „Ligia și Pompiliu Macovei”, ridicată la începutul secolului XX, a fost, pentru o scurtă perioadă de timp, cămin pentru ucenicii unei fabrici din zonă, fiind atribuită familiei Macovei în anul 1952, de la un negustor de pălării. Diversă și complexă, colecția ce poate fi admirată astăzi în

1. **Gheorghe Ionescu** este expert conservare-restaurare metal (2008), licențiat în istorie (2011), cu experiență de peste 30 de ani în restaurare și participări la expoziții organizate în cadrul M.M.B. în țară și străinătate; ginny_006@yahoo.com.

muzeu este rodul achizițiilor făcute de cei doi soți în călătoriile lor atât în țară, cât și în străinătate. Astfel, există lucrări de artă plastică semnate de Theodor Pallady, Lucian Grigorescu, Alexandru Ciucurencu, Dimitrie Ghiață, Gheorghe Petrașcu, Iosif Iser, Nicolae Tonitza, creații de artă populară românească din toate regiunile țării și numeroase obiecte din sticlă, ceramică și metal, mobilier și textile decorative din diverse perioade și zone culturale. De asemenea, este prezentă o mare parte din opera proprie a Ligiei Macovei, precum și o importantă bibliotecă reprezentată de 11.000 de volume, marea majoritate din domeniul artelor, esteticii și filosofiei. Donația Ligia și Pompiliu Macovei către Primăria Municipiului București *in integrum* se alătură constelației de muzee memoriale de artă din cadrul Muzeului Municipiului București și se înfățișează publicului în casa în care cei doi oameni de artă și colecționari au trăit și în forma pe care aceștia au gândit-o.

În colecția Macovei sunt obiecte care au avut nevoie de intervenția specializată a restauratorului pentru stabilizarea materialelor componente și readucerea acestora la un aspect cât mai apropiat de cel de origine.

Unul dintre aceste obiecte care a trecut prin procesul de restaurare este un frumos sfeșnic din fier damaschinat cu fir de aur și argint, făurit într-un atelier oriental de meșteri pricepuți.

Fig. 1. Ansamblu înainte de restaurare.

Foto: Gheorghe Ionescu

Drumul parcurs de acest sfeșnic în laboratorul de restaurare până la reîntoarcerea lui la muzeu ca obiect complet restaurat, gata de a fi expus publicului, face subiectul prezentării de față.

Damaschinarea este tehnica de ornamentare a metalului, în general fier sau oțel, care constă în încrustarea prin ciocănire a unor fire metalice de aur, argint sau cupru pe o suprafață de metal comun gravat anterior cu instrumente ascuțite pentru a forma modelul decorativ cu o multitudine de caneluri fine. Pentru a obține fundalul de culoare neagră, părțile metalice nedecorate sunt oxidate cu acizi

Fig. 2. Ansamblu și detalii înainte de restaurare. Foto: Gheorghe Ionescu

speciali și apoi prin ciocănire cu instrumente specifice, firele de aur și/sau argint sunt presate în canelurile gravate care formează modelul. Tehnica damaschinării a devenit populară în Europa în Evul Mediu, atunci când maurii au adus din Damasc acest meșteșug. Cele mai cunoscute centre europene de producție pentru articole decorative, bijuterii și arme realizate în această tehnică erau în orașele spaniole Toledo și Eibar specializate în decorarea bijuteriilor, armelor de vânătoare, pistoalelor și cuțitelor.

Ajuns în laborator, sfeșnicul a fost investigat utilizându-se tehnica de analiză XRF (Fluorescență de Raze X) cu ajutorul spectrometrului Skyray Instruments Genius XRF din dotarea M.M.B., rezultatul analizelor stabilind metalele prezente în compoziția obiectului. Astfel, s-au pus în evidență fierul nealiat, aur, argint și alamă.

Analiza vizuală macroscopică și microscopică a stabilit faptul că sfeșnicul a fost reparat în trecut utilizându-se flacăra oxiacetilenică și alama la sudarea rupturilor și fisurilor suferite în timp, fapt care a dus la deteriorarea fundalului negru și a firelor subțiri de aur și argint pe porțiuni destul de mari, deteriorare provocată de căldura excesiv de mare care pur și simplu a topit decorațiile fragile încrustate. De asemenea, s-au găsit pe întreaga suprafață a obiectului urme de vopsea neagră care a fost aplicată la o intervenție anterioară cu scopul de a masca distrugerea fundalului negru original prin sudurile efectuate precum și accentuarea cu vopsea aurie a ornamentației originale încrustată cu fire de aur și argint, urme de ceară, murdărie aderentă și depuneri masive de diferiți oxizi ai fierului.

Concluziile cercetării de laborator se susțin prin realizarea documentației foto necesare întocmirii dosarului de restaurare și se constituie în martorii stării de conservare la intrarea în laboratorul de restaurare metal.

Procesul de restaurare a constat în primul rând în degresarea cu solvenți, urmată de spălarea sfeșnicului cu apă distilată și detergent neionic. A urmat tratamentul chimic cu soluții folosite în restaurarea obiectelor din fier, combinat cu operațiuni mecanice ușoare, cu instrumentar adecvat, secvențializat cu operațiunea

Fig. 3. Ansamblu și detalii după restaurare. Foto: Gheorghe Ionescu

Fig. 4. Ansamblu după restaurare. Foto: Gheorghe Ionescu

de neutralizare. Surplusul de umiditate a fost îndepărtat prin uscare cu aer cald, pe hârtie de filtru și stabilizarea materialelor pentru o eficientă conservare a sfeșnicului cu lac incolor aplicat prin pulverizare.

Procedurile au avut ca rezultat stoparea acțiunii de degradare a sfeșnicului, implicit a coroziunii active în puncte și pete și redarea unui aspect cât mai apropiat de starea inițială în vederea cercetării, valorificării expoziționale și conservării lui, respectând normele legale ale restaurării și conservării bunurilor culturale aflate în vigoare.

BIBLIOGRAFIE:

Muzeul Municipiului București, „Colecția de Artă Ligia și Pompiliu Macovei”, <http://muzeulbucurestiului.ro/>, URL: <<http://muzeulbucurestiului.ro/colectia-de-arta-ligia-si-pompiliu-macovei.html>>.

Rogojinaru, Paul, „Îndrăgostiți de artă, Ligia și Pompiliu Macovei au lăsat moștenire Bucureștiului un muzeu pentru eternitate”, interviu Elena Olariu, *semneale.ro*, 2 noiembrie 2020, URL: <<https://semneale.ro/indragostiti-de-arta-ligia-si-pompiliu-macovei-au-lasat-mostenire-bucurestiului-un-muzeu-pentru-eternitate>>.